

Kirkolliskokouksen avauspuhe 6.11.2023

Arkkipiispa Tapio Luoma

Jumalan valtakunta on jo salatusti läsnä tällä maapallolla. Kun Herra tulee takaisin, se kohoaa täyteen kukoistukseensa. Tämä on se toivo, joka inspiroi kristittyjä. Me tiedämme, että jokainen pyrkimys kohti parempaa yhteiskuntaa – erityisesti siellä missä epäoikeudenmukaisuus ja synti ovat niihin syöpyneet - on pyrkimys, jonka Jumala siunaa, jota Jumala tahtoo ja jota Jumala meiltä vaatii.

Näin saarnasi maaliskuun 24. päivänä vuonna 1980 katolinen arkkipiispa Oscar Romero erään sansalvadorilaisen sairaalan kappelissa. Vain muutama minuutti näiden sanojen jälkeen kappeliin tunkeutunut mies ampui arkkipiispan.

Oscar Romero oli saanut paljon huomiota puhuessaan voimakkaasti oman maansa El Salvadorin köyhien ja hallinnon väkivaltakoneiston mielivaltaisesti kiusaamien ihmisten puolesta. Ihmisiä katosi, ja heitä murhattiin. Poliittiset jännitteet olivat äityneet väkivaltaisuuksiksi, joita kohdistettiin myös kirkon työntekijöitä kohtaan. Niistä sai aikanaan osansa myös arkkhiippakuntamme kumppanuuskirkon, El Salvadorin luterilaisen kirkon piispa Medardo Gómez. Oscar Romeron sanoma ei ollut kaikkien mieleen ja hän joutui maksamaan rohkeudestaan hengellään. Paavi Franciscus julisti arkkipiispa Romeron pyhimykseksi vuonna 2018.

Oscar Romeron julistuksessa ja toiminnassa yhdistyi kaksi ulottuvuutta: vakaa usko Jumalaan ja määrätietoinen yhteiskunnallinen toiminta. Hän uskoi kirkon opetuksen mukaisesti, että Jeesuksessa Jumala on syntynyt ihmiseksi kokemaan ihmisen elämän ja sen osan, joka kaikille luoduille olennoille on annettu. Hänellä oli myös tinkimätön näkemys siitä, että uskolla Jeesukseen on seurauksia, joiden tulee näkyä kristittyjen elämässä yhteiskunnan keskellä. Romeron hengellinen viesti oli ehdottoman Kristus-keskeistä ja hänen toimintansa epäoikeudenmukaisuutta vastaan periksiantamatonta.

Ibland upplevs det dock vara problematiskt att kombinera djup andlighet och aktiv samhällelig verksamhet i kyrkornas liv. Särskilt inom kyrkorna kan man höra kritik om att uppmärksamheten på aktuella frågor i omvärlden tar bort fokus från kyrkornas andliga budskap om Jesus, synden, nåden, frälsningen och det eviga livet. Kyrkan borde hålla sig till sitt eget område och lyfta fram Gud.

Också utanför kyrkorna hörs liknande kritiska röster som säger att kyrkan inte ska ingripa i samhällliga frågor som anses höra till de politiska partiernas verksamhetsområde. Samtidigt låter man förstå att kyrkorna, när de deltar i den samhällliga debatten, intar partipolitiska ståndpunkter och glömmer sin egen roll som experter på trosföreställningar om livet efter detta.

Tätä kritiikkiä on syytä kuulla. Yhdenkään kristillisen kirkon ei sovi unohtaa omaa hengellistä perustaansa ja kutsumustaan Jumalan palveluksessa. Jeesus Kristus kirkon kaiken elämän ja toiminnan perustana ei saa jäädä minkään muun asian varjoon. Kirkon ei tule ryhtyä puoluepoliittiseksi toimijaksi tai alkaa laskelmoida, millaisesta puolueohjelmaan mukautumisesta sille itselleen olisi eniten hyötyä. Kirkko ei poliittinen puolue eikä toivo näkeväni kirkkoa sen kummemmin hallituksessa kuin oppositiossakaan.

Kristillisen kirkon ja kristittyjen on määrä tuoda tähän maailmaan sellaista näkökulmaa ihmisten yhteiseen elämään, joka perustuu kirkon esillä pitämään ja sen Herran julistamaan hengelliseen sanomaan. Jumalan valtakunnan on määrä näkyä ja vaikuttaa tässä maailmassa, sen ajallisten valtakuntien ja yhteiskuntien keskellä. *"Jumalan valtakunta on jo salatusti läsnä tällä maapallolla. Kun Herra tulee takaisin, se kohoaa täyteen kukoistukseensa. Tämä on se toivo, joka inspiroi kristittyjä."* Näin opetti Oscar Romero.

Pari kuukautta sitten maailman luterilaiset kirkot kokoontuivat Krakovaan, Puolaan, Luterilaisen maailmanliiton yleiskokoukseen. Teemaksi oli valittu apostoli Paavalin sanat Efesolaiskirjeestä: *Yksi ruumis, yksi henki, yksi toivo*. Yhteinen tärkeä kysymys kokouksessa omasta mielestäni oli, millä tavalla luterilaiset kirkot heijastavat Jumalan valtakuntaa omissa yhteiskunnissaan. Mitä tarkoittaa konkreettisesti Jeesuksen seuraaminen ja kristillinen todistus pohjoismaisessa hyvinvointivaltiossa, vähemmistöasemasta käsin Intiassa tai monimuotoisessa Afrikassa? Vastausta lähdettiin joka päivä etsimään rukouksella ja Raamattua tutkimalla, siis Jumalan tahdon kysymisellä. Jokaisen päivän ohjelmaan kuului

paitsi päätöksentekoa myös sen pohtimista, millaisia eväitä yleiskokous antaisi kirkkoille tuoda Jumalan valtakunnan ääni omien yhteiskuntien keskelle. Yleiskokous julkaisi viestin, joka on nähtävä luterilaisten kirkkojen puheenvuorona yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Yleiskokouksen viestissä otetaan kantaa kaikkia ihmisiä ja kaikkia yhteiskuntia koskeviin asioihin. Venäjän hyökkäyssodan ja monien muiden konfliktien aikaansaama tuho ja kärsimys pakottavat pitämään esillä rauhan, oikeudenmukaisuuden ja sovinnon välttämättömyyttä. Väkivallan kysymykset olivat kokouksessa esillä monesta eri näkökulmasta. Yleiskokouksen viesti toteaa selvästi luterilaisten kirkkojen kantana, että *"torjumme kaikki väkivallan ja syrjinnän muodot, jotka perustuvat rotuun, etnisyyteen, sukupuoleen, luokkaan, ikään, vammaisuuteen, ulkomaalaisvihaan, kastiluokitteluun tai sosiaaliseen taustaan. Kaikki ihmiset on luotu Jumalan kuvaksi. Heillä on yhtäläinen arvo, josta ei voi neuvotella."* Kokouksessa tuotiin voimakkaasti esiin ilmastokriisi, joka vaatii nopeita toimia kaikkialla maailmassa. Tätä viestiä pitivät esillä erityisesti nuoret kokouksen osanottajat.

Luterilaisen maailmanliiton yleiskokouksen puhuttelevimpia osioita oli vierailu Auschwitz-Birkenaun keskitys- ja tuhoamisleireillä. Ne ovat karmeimpia muistomerkkejä tapahtumista, joita ei saa unohtaa, tapahtumista, joissa miljoonien ihmisten ihmisarvo mitätöitiin täydellisesti. Toista maailmansotaa edelsi pitkä kehityskulku, jota ohjasi rodullisen puhtauden korostaminen. Tietynlaisia rodullisiksi ymmärrettyjä piirteitä arvotettiin muita ylemmäksi. Tämä johti heikompiirteisinä pidettyjen ihmisten, kuten juutalaisten, romanien, homoseksuaalien ja vammaisten ihmisten väheksymiseen, syrjäyttämiseen ja lopulta tuhoamiseen. Yhä raakalaismaisemmilla toimilla heiltä, joita ei pidetty aitoina, rodullisesti korkeampitasoisina kansalaisina, vietiin kaikki oikeudet. Oikeusvaltioperiaatteesta luovuttiin. Vihaiset sanat muuttuivat vihaisiksi teoiksi. Väkivalta normalisoitui, ja mikä irvokkainta, sitä saatettiin perustella uskonnollisilla näkökohdilla.

Tämä kaikki kulki ajatuksissani kuljeskellessani muiden yleiskokousosanottajien kanssa Auschwitzin ja Birkenaun parakkirivistöjen välissä, krematorioiden raunioilla ja piikkilanka-aitojen vierellä.

Under mänsklighetens gång har våldet fört med sig gränslöst lidande redan långt före Auschwitz och Birkenau. I den ideologiska eller etniska renhetens namn har olika människor och människogrupper förföljts och dödats. Våld föder våld, bitterhet föder bitterhet, och

hätiska ord och gärningar handlingar föder det samma. På torsdag klär vi kyrkomötesombud oss återigen i svart för att uttrycka vårt engagemang för en framtid utan sexuellt och könsrelaterat våld.

Väkivalta kaikissa muodoissaan tuhoaa paljon. Se sitoo kohteensa pelon, alistumisen ja hiljaisen kärsimisen tukahduttavaan maailmaan. Se turmelee yksittäisten ihmisten, yhteisöjen ja yhteiskuntien elämää. Väkivalta tarjoaa usein valheellisen lupauksen siitä, että ongelmista päästään nopeasti eroon, mutta tosiasiallisesti se vain pahentaa ja syventää niitä.

Väkivallantekijä itse syyllistyy paitsi vääryyteen, tekee myös vahinkoa itselleen, omalle ihmisyydelleen. Uhri kantaa väkivallan jälkiä kenties lopun elämäänsä.

Uutiset maailmalta ovat jo pitkään kertoneet yhä uusista väkivaltaisuuksista. Yhdysvaltain joukkoampumiset, Rohyinga-väestön kokemana vaino Myanmarissa, hindunationalistien hyökkäykset muslimeja ja kristittyjä vastaan Intiassa, Venäjän hyökkäys Ukrainaan, huumekauppaan kytkeytyneet välienselvittelyt Etelä-Amerikassa, Hamas-järjestön terrori Israelia kohtaan ja Israelin sotatoimet Gazassa tuovat tietoisuuteemme vain jäävuoren huipun kaikista siitä kärsimyksestä, jota ihminen aiheuttaa toiselle ihmiselle. Jokainen väkivallanteko kylvää siemenen seuraavalle väkivallanteolle.

Samhällsfred, stabilitet och bekämpning av våld förutsätter varandra. Fred och stabilitet stärks där våld och hot om våld inte undergräver människors förtroende för varandra och samhällets institutioner. Målet måste vara ett diskrimineringsfritt samhälle som respekterar människovärdet och tar hand om de allra mest utsatta. Det är allas vårt ansvar att arbeta för detta, också kyrkans. Det förutsätter en mångsidig och saklig debatt, och det är viktigt att kyrkan deltar i den.

Kirkon identiteetin ja uskonymmärryksen ytimessä on Jeesus Kristus. Hänessä kirkko uskoo Jumalan syntyneen ihmiseksi jakamaan kanssamme sen osan, joka kaikille luoduille on annettu. Jeesuksen toiminnassa ja hänen opetuksessaan Jumalan valtakunnasta näkyy, että hän ei suostunut mukautumaan niihin asetelmiin, joihin muut olisivat hänet kernaasti laittaneet. Jeesus oli valmis kohtaamaan kaiken, mitä ihmisen elämään voi sisältyä. Hän kohtasi myös väkivallan. Golgata on jatkuva symboli ihmisen kärsimiselle ja Jumalan solidaarisuudelle kärsivää ihmistä ja synnin turmelemaa maailmaa kohtaan. On kuitenkin merkille pantavaa, että Jeesus ei halunnut, että hänen kärsimisensä johtaisi katkeruuteen,

vihanpitoon ja samalla mitalla takaisin maksamiseen. Sanoessaan ristillä: *"Isä, anna heille anteeksi. He eivät tiedä, mitä tekevät."* (Luuk. 23:34) Herramme halusi katkaista heti alkuunsa koston, katkeruuden ja vihan kierteen.

Hyvät kirkolliskokousedustajat. Kirkolliskokouskauden viimeinen istuntoviikko on alkamassa. Käsillä on jälleen asioita, joista meidän on tällä viikolla päätettävä. Vaikka ne ovat hallinnollisia asioita ja epäilemättä jossakin katsannossa myös vahvasti kirkon sisäisiä asioita, niillä on oma yhteiskunnallinen vaikutuksensa. Ne muokkaavat Suomen evankelis-luterilaista kirkkoa, joka on kutsuttu todistamaan ylösnousseesta, kuoleman ja kärsimyksen voittaneesta Kristuksesta omassa maassamme ja vihanpidon vaivaamassa maailmassa.

Arkkipiispa Oscar Romero halusi todistaa kansalleen Kristuksesta. Se merkitsi määrätietoista ja terävää viestiä maassa, jossa viha, katkeruus ja väkivalta saivat tuolloin aikaan määrätöntä kärsimystä ja epätoivoa. Olkoon yhteiskunta millainen tahansa, kristillinen kirkko on kutsuttu toivon tinkimättömäksi julistajaksi ja toteuttajaksi. Tämän perustana on se, mitä arkkipiispa Romero viimeiseksi jääneessä saarnassaan painotti: *"Jumalan valtakunta on jo salatusti läsnä tällä maapallolla."*